

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر فارغ التحصیلان و دانشجویان زن

پرویز سعیدی^۱

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی^۲ بر روی زنان دانشجو و فارغ التحصیل انجام گرفته است. روش تحقیق در این مطالعه تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی می باشد. جامعه آماری تحقیق شامل دانشجویان ترم آخر زن کلیه رشته‌ها^۳ و فارغ التحصیلان دانشگاه از سال 1367 الی 1385 که تعداد دانشجویان ترم آخر زن در سال مورد مطالعه 1071 نفر بوده که با استفاده از جدول کرجسی- مورگان حجم نمونه 220 نفر انتخاب گردید و تعداد فارغ التحصیلان زن واحد 2629 نفر بوده که حجم نمونه 300 تعیین شده است. مهمترین ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بوده است که روایی ابزار سنجش با استفاده از آزمون مقدماتی (Pre- test) و محاسبه ضریب آلفای کرانباخ 0/86 تضمین گردید و اعتبار سئوالات نیز با استفاده از نظر متخصصین و کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت. داده‌های آماری پس از استخراج از نرم افزار آماری Spss مورد پردازش و تجزیه و تحلیل با استفاده از فرض نسبت موفقیت و آزمون Z قرار گرفت و کلیه فرضیه‌های تحقیق با 0/95 اطمینان مورد تأیید قرار گرفتند.

1- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول.

2- مطالعه موردی دانشگاه آزاد علی آباد کتول می باشد.

3- شامل 20 رشته تحصیلی بوده است.

کلید واژه ها:

زنان، فارغ التحصیل، زنان تحصیل کرده، امور فرهنگی، امور اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی.

مقدمه:

نظام آموزش عالی به واقع بزرگترین و پیچیده ترین دستاوردها و صنعت های بشری به شمار می آید. تحولات سال های اخیر سازمان ها و نظام های اجتماعی را دگرگون نموده و انتظارات جدیدی برای مراکز علمی به خصوص دانشگاه ها بوجود آورده است.

کارکردهای سه گانه آموزش عالی به عنوان تولید دانش از طریق پژوهش، انتقال دانش به معنای آموزش به صورت نرم افزاری و سخت افزاری و نیز نشر اشاعه دانش به صورت تدوین فرهنگ مطلوب و ارائه خدمات و اطلاع رسانی آن چنانکه یونسکو در سال 1993 در گزارش خود به آن اشاره کرده است دانشگاه ها را به خیزش علمی و فرهنگی دعوت می کند. نتیجه این تلاش جمعی دانشگاه را در آستانه تعریف و آرمانها و رسالت های جدیدی قرار می دهد.

در دهه های اخیر بهره مند شدن بیشتر زنان از تحصیلات دانشگاهی و روی آوردن آنها به فعالیت اقتصادی در شهرهای کوچک و بزرگ ارزش های جدیدی را در حوزه خانواده ایجاد کرده و باعث دگرگونی مناسبات زناشویی و خانوادگی و جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و ایجاد هویت های جدید برای زنان شده است. یکی از عوامل مؤثر بر این هویت را می توان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی دانست که نقش مهمی را در اعتلای آموزش، فرهنگی و اجتماعی و بینشی افراد جامعه بالاخص زنان فراهم نموده است.

مسئله نگرش فرهنگی مردم ما به کاروشغل زن نیز مسأله مهمی است که باید در رابطه با توسعه پایدار مورد توجه قرار گیرد. اصلاح نگرش فرهنگی جامعه به کار زنان چه در حوزه تولید و چه در حوزه های دیگر مانند خدمات اجتماعی می تواند جایگاه زنان را در عرصه های کار و تولید ارتقاء بخشد.

بعد از انقلاب اسلامی به آموزش زنان خصوصاً آموزش عالی آنها توجه بسیار شده است. آمار بدست آمده بیانگر این ادعا است که در سال تحصیلی 1380 پذیرفته شدگان زن با 60٪ قبولی از سهم بیشتری نسبت به مردان برخوردار بوده‌اند که این نشانه رشد فکری و اجتماعی و توان بالقوه زیاد این قشر از جامعه است. با توجه به افزایش پذیرفته شدگان زن در دانشگاه‌ها، طبیعی است که باید با برنامه‌ریزی‌های صحیح امکان استفاده از این نیروی عظیم فراهم گردد.

با توجه به روند رو به افزایش تعداد پذیرفته شدگان زن در سال‌های آتی به نظر می‌رسد که از یک طرف فرصت استثنایی برای جامعه به منظور کشف و بهره برداری از این استعدادها فراهم شده و از طرف دیگر در صورت عدم برنامه ریزی و استفاده صحیح از آنها بحران اشتغال شدید می‌شود. بنابراین نادیده انگاشتن کار و فعالیت اقتصادی زنان که نیمی از جمعیت فعال اقتصادی کشور محسوب می‌شوند رسیدن به سازندگی و شکوفا نمودن اقتصاد کشور و دست یافتن به اصول مهم توسعه ممکن نخواهد بود.

تغییر و تحول اشتغال زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی جامعه به گونه‌ای بوده است که بیشترین نسبت کاهش اشتغال زنان در بخش صنعت مشاهده می‌شود. علاوه بر آن، با توجه به افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان زن از مراکز آموزش عالی کشور، عملاً به تبعیض جنسی در بازار کار حاصل گردیده است. به نسبت افزایش سطح تسهیلات زنان انتظار می‌رود شرایط لازم برای ارتقاء مدیریتی و اشتغال زنان در پست‌های حساس مملکتی نیز به وجود آید که بنظر می‌رسد این امر بوجود نیامده است. به عبارت دیگر میزان حضور زنان در رده‌های مدیریتی، اعم از مدیریت کلان و خرد، در کشور ما بسیار ناچیز است. زنان ما نه تنها در آغاز استخدام فرصت مساوی با مردان ندارند، بلکه در طی مراتب صعودی پیشرفت نیز از شانس چندانی برخوردار نیستند. این معضل مهم که نشان از تأخر فرهنگی دارد و ناشی از تعمیق نامنصفانه تفاوت‌های ضمنی زنان و مردان در حوزه‌های کاری است، تبعات منفی خود را

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...
 بروز داده و باعث شده است که از توانمندیهای فکری و تخصصی و قابلیت‌های
 مدیریتی زنان استفاده مناسب بعمل نیاید (دکتر شمس‌السادات زاهدی، ص 97).
 گادت¹ (1994) در کتاب پیش بینی تا عمل که از سوی یونسکو منتشر شد
 اهم رسالت‌های دانشگاه را در ده ماده ذکر می‌کند و ضمن اشاره به این
 رسالت‌ها، اهمیت مرکز فرماندهی و رهبری این موتور آگاهی بخش را که
 ضامن اجرای این رسالت‌هاست به خوبی نشان می‌دهد. دانشگاه به عنوان یک
 نهاد اجتماعی باید آماده شود که به ارزیابی و تحلیل منطقی وضع موجود
 جامعه بپردازد و هدف‌هایی را برای حرکت منسجم آینده کشور ترسیم نماید.
 دانشگاه باید پیشگام اشاعه آزادانه افکار و وحدت ملی جامعه باشد؛ به تحلیل و
 حل مسائل اساسی که کل جامعه با آن روبرو است کمک کند و نقش خود را
 در تبیین جهانی شدن پدیده‌ها به عنوان یک واقعیت ایفا نماید. بنابراین
 ضرورت دارد دانشگاه‌ها دارای نظام‌های ارتباط با مؤسسات فرا دانشگاهی
 موازی که به تولید و خلق دانش جدید می‌پردازند، باشند. آنها موظفند که از
 طریق پژوهش‌های اساسی و بنیادی به تولید علم بپردازند. آنها مسئولیت نشر
 اشاعه فرهنگ مکتوب را به عهده دارند و متعهدند دائماً برای اشاعه فرهنگ
 توحید و یکتا پرستی، محبت و برادری، نظم اجتماعی و وجدان کاری،
 حساسیت و تعهدپذیری اجتماعی و شایسته سالاری دینی تلاش مجدانه و
 پیگیر داشته باشند. به مثابه مخازن اندیشه و محل تربیت گنجینه‌ها و
 سرمایه‌های ملی، مسئولیت رهبری و تزکیه یکایک آحاد جامعه دانشگاهی را بر
 عهده دارند، سرانجام به عنوان یک نظام و نهاد پویا نقش هدایتی و رهبری
 مشارکت فکری مردم را در اداره جامعه ایفا می‌کنند. (دکتر محمود اکرامی،
 ص 55)

دانشگاه برای هر کشوری نقش زیربنایی دارد. دانشجو، تضمین کننده‌ی
 فردای جامعه است. در واقع از روی دانشجوی امروز می‌شود فردای هر

¹ Godet

جامعه را شناخت یا حدس زد. آن کسانی که با نیت ریشه‌کن کردن ایمان دینی در کشور ایران به دانشگاه پرداختند و محیط دانشجویی را به تفکرات ضد دینی یا اوهام ضد دینی یا سرگرمی‌های ضد دینی آلوده کردند، خیلی خوب فهمیدند که چه کار می‌کنند و برای اجرای هدف پلیدشان، حتماً بر روی نقطه اصلی تکیه کردند.¹ (بیانات مقام معظم رهبری) در اصل سوم قانون اصلی یکی از وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران را تامین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد دانسته و مشارکت عامه مردم را در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را یادآور شده است. اصل بیستم و بیست و یکم نیز به حمایت قانونی یکسان نسبت به زن و مرد و رعایت حقوق آنان تصریح می‌کند و به موارد ویژه‌ای مانند حمایت مادران، ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان بی‌سرپرست اشاره کرده است. اصل بیست و هشتم و چهل و سوم نیز به تساوی همه در عرضه مشاغل اشاره دارد اما درباره سمت‌های مدیریتی کلان نیز در هیچ یک، مرد بودن از شروط مصرحه نیست.

به طور کلی جهت‌گیریهای اساسی، اهداف و سیاست‌های دانشگاه آزاد اسلامی در طول برنامه چهارم توسعه در 13 بند تدوین شده است که در جدول زیر می‌آید.

پیگیری کنندگان و متولیان اصلی جهت‌گیری‌های

اهداف کلان دانشگاه آزاد اسلامی

جهت‌گیریها و اهداف کلان دانشگاه آزاد اسلامی	پیگیری کنندگان و متولیان اصلی
1 پرورش انسان بالنده و کمالجو	معاونت‌های فرهنگی، آموزشی و دانشجویی
2 کمک به پیشرفت نهضت علمی و جنبش نرم‌افزاری در جامعه	معاونت‌های پژوهشی، آموزشی و مرکز تحقیقات بین‌رشته‌ای
3 ارتقاء سطح کیفی دانشگاه آزاد اسلامی در تمامی ابعاد	معاونت‌های آموزشی، پژوهشی، اداری - مالی دفتر تشکیلات و روشها، شورای برنامه‌ریزی دانشگاه
4 افزایش تنوع و انعطاف در اشاعه علم (آموزش)	مرکز آزمون، معاونت‌های آموزشی، سما، مرکز مطالعات استراتژیک

¹ بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با تشکلهای دانشجویی قم مورخ 1374/9/18

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

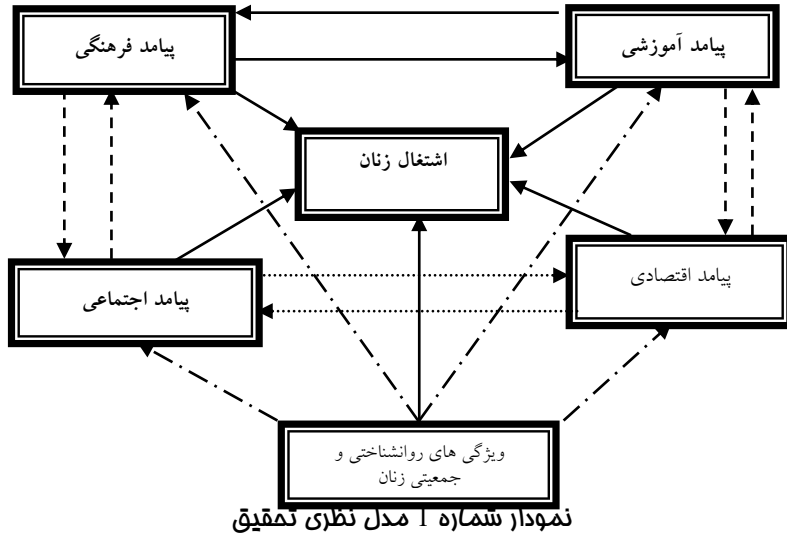
5	ایفای نقش برتر در تولید علم در سطح کشور و منطقه بر اساس چشم انداز ایران 1404	معاونتهای پژوهشی، بین الملل، مرکز مطالعات استراتژیک
6	حرکت در راستای فرهنگ سازی و فرهیخته کردن جامعه اسلامی	معاونتهای فرهنگی دانشجویی آموزشی ستاد تعمیق و گسترش اسلام در دانشگاه آزاد اسلامی
7	توجه به دانش ها و مهارتهای نوین و جدید در فعالیت های آموزشی و پژوهشی	معاونتهای آموزشی، پژوهشی، بین الملل، مرکز مطالعات استراتژیک
8	ایجاد محیط علمی و خلاق برای تربیت دانش آموخته گان	معاونتهای آموزشی، پژوهشی، دانشجویی
9	پیشرو بودن در ایجاد و تأسیس دانشگاه مجازی	معاونتهای آموزشی، بین الملل، مرکز مطالعات استراتژیک
10	توجه بیشتر به مدیریت سرمایه و هزینه و ایجاد بستر مدیریت دریافتها - سرمایه - هزینه	معاونت اداری - مالی
11	افزایش تعاملات بین المللی دانشگاه	معاونت بین الملل، بین الملل، مرکز تحقیقات بین رشته ای
12	افزایش و بهبود شاخص های کمی تا پایان برنامه چهارم توسعه	تمامی معاونتها
13	افزایش سیستم نظارت و ارزیابی عملکرد	دفاتر بازرسی، سنجش و نظارت در تمامی سطوح

منبع: برنامه چهارم توسعه دانشگاه آزاد اسلامی

از جمله وظایف مهم دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و مورد نیاز جامعه و آماده کردن آنها برای اشتغال در بخشهای مختلف می باشد. علاوه بر نیاز مبرم کشور به نیروی متخصص، دانشگاهها از جمله پرارزشترین منابعی هستند که برای پیشرفت و توسعه در اختیار جامعه قرار می گیرند و نقشهای متفاوتی را بر عهده دارند.

دانشگاه آزاد اسلامی بدون شک نظام جمهوری اسلامی را در فایق آمدن بر بحرانهای اساسی قلت دانش آموختگان و فارغ التحصیلان، عدم توسعه منابع انسانی به عنوان ثروت ملی، نابرابری در دسترسی آحاد جامعه به آموزش عالی، تنگناها و محدودیت های منابع مالی و تضييع امکانات بی شمار مادی و معنوی در کشور مدد رسان بوده است (جاسبی، 1378، 22).

به طور کلی در خصوص مدل نظری این پژوهش سعی شده که همه عوامل اجتماعی- فرهنگی و هم عوامل اقتصادی و اشتغال زنان مورد توجه قرار گیرد که مدل نظری آن بقرار زیر است :

تعاریف عملیاتی اصطلاحات:

- 1- پیامدها: منظور از پیامدها در این تحقیق نتیجه عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی در ابعاد آموزشی، فرهنگی، اقتصادی دانشگاه می باشد.
- 2- پیامد آموزشی: منظور از پیامدهای آموزشی در این تحقیق، افزایش میزان معلومات علمی و دانش افزایی فارغ التحصیلان و دانشجویان زن جهت ارتقاء به سطوح بالاتر می باشد.
- 3- پیامد فرهنگی: منظور جامعه پذیری زنان دانشجو و فارغ التحصیلان حضور آنان در عرصه های مختلف فرهنگی است که به واسطه وجود دانشگاه آزاد اسلامی به وجود آمده است.
- 4- پیامدهای اقتصادی: منظور از پیامدهای اقتصادی تحقیق، تحول در کمیت و کیفیت اشتغال زن است.

چارچوب نظری تحقیق: بعد از انقلاب اسلامی (1357) آموزش عالی ایران تحولات کمی و کیفی عمیقی پیدا کرده است و گسترش آموزش عالی با جهت گیری دینی- اسلامی، ارزشی، مردم سالاری و به نوعی تخصص گرایی توأم بوده است. بعد از بازگشایی دانشگاهها در سال 1363 (1983) تحولات ساختاری، انسانی و کالبدی عظیمی در نظام آموزش عالی ایجاد شده است. در سال 1360 (1981) دانشگاه آزاد اسلامی، به عنوان یک دانشگاه خصوصی، در بعد وسیعی با 73 شعبه و 70 مرکز تأسیس شد (Shamsavary, 1992, 328) تا اوایل دهه 1990 دانشجویان دختر فرصت مساوی برای مشارکت در بعضی از برنامه ها و دوره های آموزش عالی خصوصاً در برخی برنامه ها و رشته های هنری، فنی مهندسی، کشاورزی و... را نداشتند (Ibid, 328). به عبارت دیگر تا اوایل دهه 1990 میلادی آموزش عالی ایران در برخی رشته ها و دوره ها با پدیده (موسسه ها و مراکز آموزش عالی تک جنسیتی) به تعبیر لیونز (Lyons, 1999, 1523) روبرو بوده است.

امروزه در اکثر کشورهای دنیا نقشهای جنسیتی عمیقاً تغییر پیدا کرده و در راستای افزایش مشارکت زنان در کلیه امور اجتماعی از جمله آموزش عالی پیش می‌رود. ون ولی (Van Valey, 2001,8) معتقد است که یکی از تحولات مهم نظام‌های آموزش عالی خصوصاً در آمریکای شمالی، تحول در میزان مشارکت زنان در آموزش عالی است. بنا به گزارش وی در سال تحصیلی 2000-1992، 55 درصد از دانشجویان دوره کارشناسی (لیسانس) را زنان به خود اختصاص داده‌اند و به نظر می‌رسد که تا پایان دهه حاضر (2010م) به 60 درصد برسد.

مطالعات بین‌المللی توسط رامیرز و ووتیکا (Ramirez and Wotipka, 2001, 231) نشان می‌دهد که در 67 کشور توسعه یافته، در حال توسعه و عقب مانده دنیا آموزش عالی رشد صعودی داشته است. لیکن این رشد حالتی آهسته ولی پیوسته بوده است. این افزایش مشارکت هم در رشته‌های علوم و مهندسی و هم در رشته‌های انسانی و غیرمهندسی اتفاق افتاده است.

کلی (Kelly, 1992, 1525) معتقد است که مشارکت زنان در آموزش عالی باعث مشارکت بیشتر آن‌ها در نیروی کار جامعه می‌شود. بنابراین می‌توان اذعان کرد که هر چه زنان در آموزش عالی و کسب تجربیات تحصیلی، مشارکت بیشتری داشته باشند شانس بیشتری برای توسعه شغلی و نیل به مشاغل با مراتب بالا خواهند داشت.

آموزش عالی در طی دوره‌های گذشته و به طور گسترده‌ای قابلیت و استعداد خود را برای تغییر و کمک به پیشرفت جامعه به اثبات رسانده است و در مقایسه با سایر مؤسسات آموزش عالی، دانشگاه‌ها با دو مزیت قابل توجه شامل وجود اندیشمندان و دسترسی بیشتر به تجهیزات پیشرفته برای آموزش و پژوهش برتری خود را حفظ کرده‌اند. ایکسیا از هوا (Xiaozhou, 2001).

علاوه بر این دانشگاه‌ها وظیفه مهمی در تربیت دانشجویان و معلمان برعهده دارند و استادان دانشگاه‌ها می‌توانند نقش مهمی در به کارگیری

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بد...
استراتژی‌های آموزشی و فرهنگی که برای یادگیری در طول زندگی لازم اند، ایفا کنند. در نتیجه می‌توان گفت که تجارب یادگیرندگان در آموزش عالی، پیامدهایی برای یاددهی و یادگیری و مباحث فرهنگی در تمام سطوح نظام آموزشی به دنبال دارد (Knapper and Cropley, 2000).

مؤلفه های فرهنگی: شناخت نگرش‌ها، آگاهی‌ها و باورهای فرهنگی از اساسی ترین نیاز بنیادی در امر برنامه‌ریزی فرهنگی و پیگیری تحولات آن در آینده است. نگرش‌ها عبارتند از: احساسات، عقاید و زمینه‌های رفتاری نسبتاً مخفی که در جهت اشخاص، گروه‌ها، اندیشه‌ها و امور سوق داده می‌شود. در یک بررسی نگرش سنجی که در مراکز شهری ایران در سال 74-75 به انجام رسیده، نظر افراد در خصوص کارکردن بانوان هم مورد سؤال قرار گرفته است.

در پاسخ به این سوال که آیا با کار کردن خانم‌ها در بیرون از خانه موافق هستید؟ از میان پاسخگویان 53/1 درصد موافق و 39/4 درصد مخالف بوده‌اند و 7/5 درصد هم نظر شخصی نداشته‌اند. یعنی بیش از نیمی از پاسخگویان موافق شاغل بودن زنان هستند. در این میان «زنان» بیش از مردان با شاغل بودن زنان موافقت کردند. 60/4 درصد از زنان در مقابل 45/7 درصد از مردان موافق کارکردن 46/3 درصد از مردان در مقابل 32/6 درصد از زنان مخالف کارکردن زنان هستند. یافته‌های تحقیق همچنین نشان می‌دهد که هر چه «سن» پاسخگویان بالاتر می‌رود موافقت آنها با کار زنان کمتر و مخالفت آنها بیشتر می‌شود. چنانچه در گروه سنی 16-24 ساله 56/1 درصد موافق و 37/9 درصد مخالف و در گروه سنی 55 ساله و بالاتر، 49/4 درصد موافق و 41/8 درصد مخالف کارکردن زنان بوده‌اند.

مؤلفه های اجتماعی: یکی از شاخص‌های مرتبط با میزان اشتغال زنان «سواد و تحصیلات» است. تحصیلات معیار عمده‌ای برای یافتن کار در بخش‌های جدید شهری است و بررسی‌های انجام شده در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که حداقل تحصیلات «در بخش متوسط» برای بدست آوردن یک

شغل کارمندی لازم و تقریباً تمام مشاغل بخش جدید نیازمند «سواد پایه» است. از سوی دیگر تحقیقات نشان می‌دهد که زنان شاغل تحصیلات بالاتری نسبت به زنان خانه دار داشته‌اند. به این معنی که تحصیلات بالاتر شانس دسترسی به شغل را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر می‌توان گفت که اشتغال نیز در ایجاد انگیزه برای ادامه تحصیل و ارتقای شغل نقش مؤثری دارد. (خسروی، 78)

در ایران طی سرشماری‌های سال‌های 45 تا 75 از نسبت زنان شاغل بی‌سواد به شدت کاسته شده است. چنانچه از 88٪ به 20٪ کاهش یافته است و نسبت شاغلان باسواد از 11/5٪ به 80٪ رسیده است که بیش از یک چهارم این تعداد، زنان دارای تحصیلات عالی می‌باشند. سهم زنان دیپلمه و با تحصیلات متوسطه در اشتغال دهه اخیر کاسته شده است. محدودیت تقاضا برای اشتغال بطور عام و محدودیت‌های بیشتر برای اشتغال زنان به طور خاص، ناچاراً زنان از سطوح بالاتر تحصیلات را به زمره شاغلین شهری پیوند داده و زنان با تحصیلات دیپلم، متوسطه و پایین‌تر را به خیل بیکاران شهری و در آمارهای رسمی به جمعیت زنان خانه دار منتسب می‌سازد.

روش:

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی است. زیرا هدف آن توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا موضوع است (نادری و سیف، 1368، 69).

مسأله اصلی این تحقیق آن است که آیا تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر فارغ‌التحصیلان و دانشجویان زن پیامد مثبت داشته است؟

در راستای این سؤال میزان این پیامد بر روی هریک از متغیرهای (اشتغال، آموزشی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی) زنان چه میزان است؟

جهت پاسخ علمی و جامع به سؤال بالا بی تردید نیازمند به تحقیقی همه جانبه است که با استفاده از روش‌های پژوهش علمی پیامد و عملکرد آن را ارزیابی نمائیم. برای این منظور اهداف زیر مورد توجه قرار گرفت:

- 1- شناسایی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه امور اشتغال زنان دانشجوی و فارغ‌التحصیل.
- 2- شناسایی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه امور آموزشی زنان دانشجوی و فارغ‌التحصیل.
- 3- شناسایی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه امور فرهنگی زنان دانشجوی و فارغ‌التحصیل.
- 4- شناسایی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه امور اقتصادی زنان دانشجوی و فارغ‌التحصیل.
- 5- شناسایی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه امور اجتماعی زنان دانشجوی و فارغ‌التحصیل.

- با توجه به مسأله و اهداف تحقیق ده فرضیه به قرار زیر مطرح گردید:
- فرضیه اول: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اشتغال زنان (دانشجو) مؤثر است.
  - فرضیه دوم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اشتغال زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.
  - فرضیه سوم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان (دانشجو) مؤثر است.
  - فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.
  - فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی زنان (دانشجو) مؤثر است.
  - فرضیه ششم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.
  - فرضیه هفتم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اقتصادی زنان (دانشجو) مؤثر است.
  - فرضیه هشتم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اقتصادی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.
  - فرضیه نهم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اجتماعی زنان (دانشجو) مؤثر است.
  - فرضیه دهم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اجتماعی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.
- در این تحقیق تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بعنوان متغیر مستقل و امور آموزشی، فرهنگی و اقتصادی و اشتغال بعنوان متغیر وابسته می‌باشند.

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

حجم نمونه و روش نمونه‌گیری: نمونه گروه کوچکی از جامعه است که برای مشاهده و تجزیه و تحلیل انتخاب می‌شوند. چون مطالعه تمامی جامعه از نظر هزینه و صرف زمان بالا به صرفه نیست لذا از جامعه زیر مجموعه‌ای به عنوان نمونه انتخاب و مورد مطالعه قرار می‌گیرند. اگر نمونه معرفی واقعی جامعه باشد می‌توان نتایج حاصل از نمونه را به کل جامعه تعمیم داد (حسن زاده، 1382، ص 99).

کرجی و مورگان⁵ (1970) جدولی را فراهم کرده اند که با استفاده از آن می‌توان حجم نمونه را از روی حجم جامعه برآورد و تعیین کرد. با توجه به خطای نمونه‌گیری 5٪ و سطح اطمینان 95٪ از طریق فرمول

$$N \geq \frac{Z_a^2 N \cdot p(1-p)}{d^2(N-1) + Z_a^2 \cdot P(1-P)}$$

کوکران⁶ جدولی را پیشنهاد کرده‌اند که با

جاگذاری در فرمول فوق حجم نمونه به دست می‌آید، لذا با اطمینان خاطر از این جدول استفاده می‌گردد. (حسن زاده، 1382، ص 133)

جدول شماره 1- توزیع فراوانی تعداد نمونه فارغ‌التحصیلان زن در سالهای مختلف

جمع	79-83	73-78	67-72	سال فارغ‌التحصیلی
				تعداد
2639	1242	925	472	فراوانی (F _i)
1	0/470	0/351	0/179	فراوانی نسبی (F _i)
300	141	105	52	تعداد نمونه برحسب جدول مورگان

جدول شماره 2- توزیع فراوانی و تعداد نمونه دانشجویان زن در مقطع

ک(شناسی رشته های مختلف تمصیلی

رشته تعداد	پرستاری	تربیت بدنی	حسابداری	بازرگانی	فارسی معلمان زبان و ادبیات	سایر رشته ها	جمع
فراوانی (Fi)	228	55	401	239	21	127	1071
فراوانی نسبی (fi)	0/22	0/051	0/37	0/22	0/02	0/12	1
تعداد نمونه برحسب جدول مورگان	49	11	82	48	4	26	220

روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها: روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌های این پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی بوده است. برای توصیف متغیرها از آمار توصیفی و در سطح استنباطی از آزمون (Z) استفاده شده است.

یافته‌ها:

در این بخش با استفاده از روش‌های آمار استنباطی و آزمون‌های آماری به تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهشی پرداخته شده است.
1- تجزیه و تحلیل فرضیه اول پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اشتغال زنان (دانشجو) مؤثر است.

جدول شماره 2توزیع فراوانی

گزینه ها تعداد	کاملاً مخالفم	مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم	نظری ندارم	جمع
فراوانی (Fi)	4	26	97	67	14	208
فراوانی نسبی (fi)	0/02	0/12	0/47	0/32	0/07	1
درصدفراوانی (Pi)	2	12	47	32	7	100

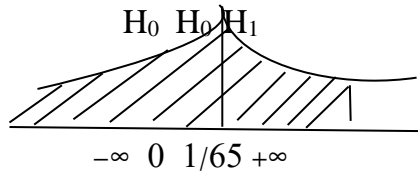
$\bar{P} = 0/79$ نقیض فرضیه ادعا شده $p H. \leq 0/50$

سال هفتم -

$$H_1: p > 0/50 \quad Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p_0}} = \frac{0/79 - 0/5}{0/035} = 8/29$$

$$\alpha = 1 - c = 1 - 0/95 = 0/05 \quad S_{p_0} = \sqrt{\frac{p_0 q_0}{n}} = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{208}} = 0/035$$

$$Z_\alpha = Z_{0/05} = +1/65 \quad \text{ب حرانی مقدار}$$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می گیرد بنابراین با اطمینان 95 درصد می توان گفت که فرضیه H_1 یعنی فرضیه ادعا شده مورد تأیید می باشد یعنی بیش از 50 درصد افراد جامعه سؤال تخصصی فوق را مورد تأیید قرار داده اند به عبارت دیگر می توان گفت که بیش از 50 درصد افراد جامعه (دانشجویان) تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول را در مورد اشتغال زنان مؤثر دانسته اند.

2- تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش: به نظر می رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اشتغال زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

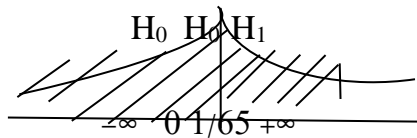
جدول شماره 3 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه ها تعداد
278	18	73	137	39	11	فراوانی (Fi)
1	0/07	0/26	0/49	0/14	0/04	فراوانی نسبی (fi)
100	7	26	49	14	4	درصد فراوانی (Pi)

$$\left\{ \begin{array}{l} \bar{P} = 0/75 \text{ نقیض فرضیه ادعا شده } p H_0 \leq 0/50 \\ H_1 : p > 0/50 \text{ فرضیه ادعا شده } Z_{\alpha} = Z_{1-\alpha} = +1/65 \end{array} \right.$$

$$S_p = \sqrt{\frac{p \cdot q}{n}} = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{278}} = 0/03$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_p} = \frac{0/75 - 0/5}{0/03} = 8/3 \text{ آماره آزمون}$$

نتیجه آزمون فرضیه فوق نشان می‌دهد: چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که فرضیه ادعا شده مورد تأیید می‌باشد.

به عبارت دیگر می‌توان گفت که بیش از 50 درصد افراد جامعه (زنان فارغ‌التحصیل) تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور اشتغال زنان مؤثر دانسته‌اند.

3- تجزیه و تحلیل فرضیه سوم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان (دانشجو) مؤثر است.

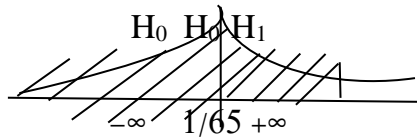
جدول شماره 4 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالقم	گزینه ها تعداد
207	16	69	102	15	5	فراوانی (Fi)
1	0/08	0/34	0/49	0/07	0/02	فراوانی نسبی (fi)
100	8	34	49	7	2	درصدفراوانی (Pi)

$$\left\{ \begin{array}{l} \bar{P} = 0/83 \text{ نقیض فرضیه} \\ H_1: p \leq 0/50 \text{ ادعا شده} \end{array} \right. \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{p.q.}{n}}$$

$$H_1: p > 0/5 \text{ فرضیه ادعا شده} \quad Z_{\alpha} = Z_{0.05} = 1/65 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0/25}{207}} = 0/0348$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p.}{S_{p.}} = \frac{0/83 - 0/5}{0/0348} = \frac{0/33}{0/0348} = 9/48$$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که فرضیه H_1 یعنی فرضیه ادعا شده مورد تأیید افراد جامعه می‌باشد به عبارت دیگر با احتمال 95 درصد می‌توان گفت که: افراد جامعه آماری که بیش از 50 درصد دانشجویان تأیید نموده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان مؤثر بوده است.

4- تجزیه و تحلیل فرضیه چهارم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

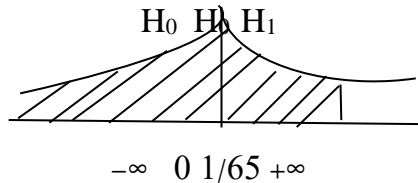
جدول شماره 5 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه ها تعداد
276	25	97	124	23	7	فراوانی (Fi)
1	0/09	0/35	0/45	0/08	0/03	فراوانی نسبی (fi)
100	9	35	45	8	3	درصدفراوانی (Pi)

$$\bar{P} = 0/8 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0/25}{276}} = 0/03$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/5 \\ H_1: p > 0/5 \end{array} \right. \quad Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p.}} = \frac{0/8 - 0/5}{0/03} = 10 \text{ آماره آزمون}$$

مقدار بحرانی $Z_{\alpha} = Z_{0.05} = +1/65$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار رسم شده قرار می گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد فرضیه ادعا شده H_1 مورد تأیید می باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می توان گفت که:

بیش از 50 درصد زنان فارغ التحصیل تأیید نموده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان مؤثر بوده است.

5- تجزیه و تحلیل فرضیه پنجم پژوهش: به نظر می رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی زنان (دانشجو) مؤثر است.

جدول شماره 6 توزیع فراوانی

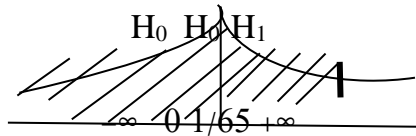
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه ها / تعداد
207	24	57	94	26	6	فراوانی (Fi)
1	0/11	0/28	0/45	0/13	0/03	فراوانی نسبی (fi)
100	11	28	45	13	3	درصد فراوانی (Pi)

$$\bar{P} = 0/73 \quad S_{P_i} = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{207}} = 0/0348$$

$H_0: p \leq 0/5$ فرضیه ادعا شده
 $H_1: p > 0/5$ فرضیه ادعا شده $Z_{\alpha} = Z_{1/65} = 1/65$ مقدار بحرانی

$$Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p_i}} = \frac{0/73 - 0/5}{0/0348} = \frac{0/23}{0/0348} = 6/61$$

آماره آزمون 6/61

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد می توان گفت که فرضیه ادعا شده H_1 مورد تأیید افراد جامعه می باشد به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می توان گفت که :
 بیش از 50 درصد دانشجویان زن تأیید نموده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور فرهنگی زنان مؤثر بوده است.
 6- تجزیه و تحلیل فرضیه ششم پژوهش: به نظر می رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

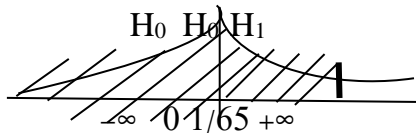
جدول شماره 7 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه ها / تعداد

267	30	65	122	39	11	فراوانی (Fi)
1	0/11	0/24	0/46	0/15	0/04	فراوانی نسبی (fi)
100	11	24	46	15	4	درصدفراوانی (Pi)

$$\bar{P} = 0/70 \quad S_p = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{267}} = 0/0306$$

مقدار بحرانی $Z_{\alpha} = Z_{1-\alpha} = +1/65$ $H_0: p \leq 0/5$ فرضیه ادعا شده
 فرضیه ادعا شده $H_1: p > 0/5$
 آماره آزمون $Z = \frac{\bar{p} - p}{S_p} = \frac{0/70 - 0/5}{0/0306} = \frac{0/20}{0/0306} \Rightarrow Z = 6/5$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار رسم شده بنابراین با احتمال 95 درصد فرضیه ادعا شده H_1 مورد تأیید می باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می توان گفت که:

بیش از 50 درصد کلیه زنان فارغ التحصیل تأیید نموده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور فرهنگی آنها مؤثر بوده است.
 7- تجزیه و تحلیل فرضیه هفتم پژوهش: به نظر می رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اقتصادی زنان (دانشجو) مؤثر است.

جدول شماره 8 توزیع فراوانی

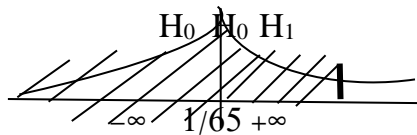
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه ها تعداد
207	25	56	102	19	5	فراوانی (Fi)
1	0/12	0/27	0/49	0/09	0/03	فراوانی نسبی (fi)
100	12	27	49	9	3	درصدفراوانی (Pi)

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

$$\bar{P} = 0/76 \quad S_p = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{207}} = 0/0348$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{نقیض فرضیه ادعا شده } \leq 0/5 \\ H_1: p > 0/50 \text{ فرضیه ادعا شده } Z_{\alpha} = Z_{1/65} = +1/65 \end{array} \right.$$

$$Z = \frac{\bar{P} - P_0}{S_p} = \frac{0/76 - 0/5}{0/0348} = 7/47 \text{ آماره آزمون}$$

چون آماره آزمون $Z (7/45)$ در منطقه H_1 نمودار رسم شده در فوق قرار می‌گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد فرضیه ادعا شده H_1 مورد تأیید افراد جامعه می‌باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که: بیش از 50 درصد کلیه دانشجویان زن تأیید نموده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور اقتصادی زنان مؤثر بوده است.

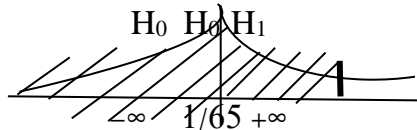
8- تجزیه و تحلیل فرضیه هشتم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اقتصادی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

جدول شماره 9 توزیع فراوان

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه ها تعداد
279	33	70	136	33	7	فراوانی (F_i)
1	0/12	0/25	0/48	0/12	0/03	فراوانی نسبی ($\bar{f}_i$)
100	12	25	48	12	3	درصدفراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/73 \quad S_p = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{279}} = 0/03$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{مقدار بحرانی } Z_{\alpha} = Z_{1/65} = 1/65 \\ \text{نقیض فرضیه ادعا شده } H_0: p \leq 0/50 \\ \text{فرضیه ادعا شده } H_1: p > 0/50 \\ \text{آماره آزمون } Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_p} = \frac{0/73 - 0/50}{0/03} = \frac{0/23}{0/03} \Rightarrow Z = 7/67 \end{array} \right.$$

چون آماره آزمون ($Z = 7/67$) در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید می‌باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که: بیش از 50 درصد کلیه زنان فارغ التحصیل تأیید نموده‌اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور اقتصادی آنها مؤثر بوده است.

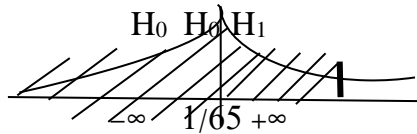
9- تجزیه و تحلیل فرضیه نهم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اجتماعی زنان (دانشجو) مؤثر است.

جدول شماره 10 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
206	21	68	101	13	3	فراوانی (F_i)
1	0/11	0/33	0/49	0/06	0/01	فراوانی نسبی (f_i)
100	11	33	49	6	1	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/82 \quad S_p = \sqrt{\frac{0/25}{206}} = 0/0348$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ \text{فرضیه ادعا شده } H_1: p > 0/50 \quad \text{مقدار بحرانی } Z_{1/65} = 1/65 \quad \text{فرضیه ادعا شده } H_0: p \leq 0/50 \\ \text{آماره آزمون } Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_p} = \frac{0/82 - 0/5}{0/0348} = 9/2 \end{array} \right.$$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد می‌توان گفت که فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید می‌باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که: بیش از 50 درصد کلیه دانشجویان زن تأیید نموده‌اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور اجتماعی زنان مؤثر بوده است.

10- تجزیه و تحلیل فرضیه دهم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اجتماعی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

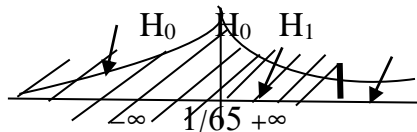
جدول شماره 11 توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
276	28	78	136	28	6	فراوانی (F_i)
1	0/1	0/28	0/49	0/1	0/03	فراوانی نسبی (f_i)
100	10	28	49	10	3	درصدفراوانی (P_i)

$$\bar{p} = 0/77 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0/25}{276}} = 0/03$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/50 \\ H_1: p > 0/50 \end{array} \right. \quad Z_{\alpha/2} = 1/65$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p.}} = \frac{0/77 - 0/50}{0/03} = 9$$

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با احتمال 95 درصد فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید می‌باشد. به عبارت دیگر با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که:

بیش از 50 درصد زنان فارغ التحصیل تأیید کرده اند که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در بهبود امور اجتماعی زنان مؤثر بوده است.

نتایج فرضیه های پژوهش عبارتند از:

1- نتایج فرضیه اول و دوم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اشتغال زنان (فارغ التحصیلان و دانشجویان) مؤثر است. پس از بررسی پرسشنامه و استخراج و تجزیه و تحلیل داده های آماری نتایج زیر بدست آمده است.

- براساس آمار توصیفی 79 درصد و براساس نتایج آزمون فرض بیش از 50 درصد دانشجویان شاغل به تحصیل، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور اشتغال زنان مؤثر دانسته اند.

- برطبق تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده مدل آمار توصیفی 75 درصد و براساس تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از مدل آماری استنباطی بیش از 50 درصد فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور اشتغال زنان فارغ التحصیل مؤثر دانسته اند.

2- نتایج فرضیه سوم و چهارم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش زنان (فارغ التحصیلان و دانشجویان) مؤثر است. پس از بررسی پرسشنامه ها نتایج زیر بدست آمده است :

- بر اساس آمار توصیفی 83 درصد دانشجویان، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در آموزش زنان مؤثر دانسته‌اند.

- براساس آمارتوصیفی 80 درصد فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در آموزش زنان مؤثر دانسته اند.

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

3- نتایج آزمون فرض نشان می‌دهد که بیش از 50 درصد دانشجویان و فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در آموزش زنان مؤثر دانسته‌اند.

3- نتایج فرضیه پنجم و ششم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی زنان (فارغ التحصیلان و دانشجویان) مؤثر است. پس از بررسی پرسشنامه‌ها نتایج ذیل بدست آمده است:

- براساس آمار توصیفی 73 درصد دانشجویان، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور فرهنگی زنان مؤثر دانسته‌اند.

- براساس آمار توصیفی 70 درصد فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور فرهنگی زنان مؤثر دانسته‌اند.

- تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل آمار استنباطی آزمون فرض نسبت موفقیت نشان می‌دهد که بیش از 50 درصد دانشجویان و فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در امور فرهنگی زنان مؤثر دانسته‌اند.

4- نتایج فرضیه هفتم و هشتم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اقتصادی زنان (فارغ التحصیلان و دانشجویان) مؤثر است. پس از بررسی پرسشنامه‌ها نتایج ذیل حاصل شده است:

- داده‌های پرسشنامه‌ها با استفاده از مدل آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و بر اساس این بررسی نتایج به شرح زیر بدست آمد:

الف- 76 درصد دانشجویان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اقتصادی زنان مؤثر دانسته‌اند.

ب- 73 درصد دانشجویان فارغ التحصیل تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اقتصادی زنان مؤثر دانسته‌اند.

- تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل آمار استنباطی آزمون فرض نسبت موفقیت نشان می‌دهد که بیش از 50 درصد دانشجویان و فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اقتصادی زنان مؤثر دانسته‌اند.

5- نتایج فرضیه نهم و دهم پژوهش: به نظر می رسد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور اجتماعی زنان (فارغ التحصیلان و دانشجویان) مؤثر است. از بررسی پرسشنامه ها نتایج زیر حاصل گردید:

- داده ها با استفاده از مدل آمار توصیفی (تنظیم جدول توزیع فراوانی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و این بررسی نشان می دهد:

الف- 82 درصد دانشجویان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اجتماعی زنان مؤثر دانسته اند.

ب- 77 درصد فارغ التحصیلان تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اجتماعی زنان مؤثر دانسته اند. 2- تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از مدل آمار استنباطی آزمون فرض نسبت موفقیت نشان می دهد که بیش از 50 درصد دانشجویان و فارغ التحصیلان زن، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی را در بهبود امور اجتماعی زنان مؤثر دانسته اند.

بحث و نتیجه گیری:

اشتغال زنان در مشاغل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و اداری از جمله شرایط و لوازم تحقق عدالت اجتماعی و تعالی جامعه است و باید به آن توجه شود. رشد روزافزون عرضه نیروی کار طی سالهای اخیر، یکی از ویژگی های بارز کار کشور بوده است، و بروز این مسأله به رشد قابل توجه نرخ بیکاری، به ویژه در میان جوانان، زنان و افراد تحصیل کرده منجر شده است، افزایش سطح تسهیلات زنان و ورود آنان به بازار کار نیز عامل مؤثر دیگری است که به عنوان مقوله تاثیرگذار در افزایش عرضه نیروی کار مطرح شده است.

به طور کلی نقش و جایگاه تحصیل زنان در توسعه و تامین نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز جامعه و آماده شدن آنها برای اشتغال از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین علاوه بر نیاز مبرم کشور به نیروی متخصص، دانشگاهها از جمله پرارزش ترین منابعی هستند که برای پیشرفت و

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

توسعه نیروی انسانی تحصیل کرده مانند زنان را در اختیار جامعه قرار می‌دهند و نقش‌های متفاوتی را برعهده می‌گیرند.

نیروی انسانی یک عامل استراتژیک در توسعه پایدار محسوب می‌شود. همزمان با ایجاد بسترهای اقتصادی و گسترش دامنه‌ی فعالیت مولد همواره نیاز به نیروی متخصص و آموزش دیده لازم است.

توسعه پایدار متکی بر عوامل درون‌زا از ابعاد علمی، فنی، تخصصی و از بعد فرهنگ سازی و وابستگی بسیار زیادی به سطح آموزش و تسهیلات و افزایش توان تخصصی نیروی انسانی بالاخص زنان را دارد. در نتیجه این که توسعه پایدار در سایه نیروی انسانی آگاه و متعهد در بستر یک جامعه قابل تحقق است.

آثار فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی بسیار مهمتر از فواید اقتصادی و فردی آن است. لیکن بسیاری از فایده‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی قابل سنجش و اندازه‌گیری به پول نیست. اما نباید پنداشت که چون منافع فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی در قالب درآمد برای افراد به خصوصی قابل ارزیابی نیستند از اهمیت کمتری برخوردارند.

افزایش مشارکت زنان و دختران در آموزش عالی واقعیتی است که دارای علل و ابعاد چندگانه بوده و از پیامدهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی چندگانه برخوردار است. بررسی تاثیرات آموزش عالی در سطوح مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی زنان نشان از بهبود جایگاه زنان در زندگی فردی و اجتماعی دارد. افزایش زنان تحصیل کرده در هر جامعه، یکی از شاخص‌های توسعه محسوب می‌شود و حضور آنان در دانشگاه‌ها و مراکز مختلف آموزشی به اینان فرصت می‌دهد بخشی از مهارت‌های زندگی و از همه مهم‌تر تجربه حضور در عرصه‌های علمی را فراگیرند. زنان تحصیل کرده مزیت دیگری نیز در جوامع در حال رشد دارند و آن نقش مؤثری است که می‌تواند در کنترل پیامدهای بی‌ثبات کننده ناشی از توسعه و به ویژه در کنترل پیامدهای مرسوم به شرکت فرهنگی توسعه ایفا کنند. آموزش زنان به طور

کلی و افزایش مشارکت زنان در آموزش عالی به طور ویژه، در حوزه خانوادگی و خصوصی افراد پیامدهای متعددی دارد. از سوی دیگر این افزایش مشارکت موجب افزایش سهم زنان در نیروی کار فعال جامعه و اشتغال اینان شده و می تواند شانس بیشتری برای توسعه شغلی و نیل به مشاغل با مراتب بالا برای آنان فراهم آورد.

از آنجا که توسعه فرهنگی یکی از مؤلفه های اساسی در توسعه همه جانبه محسوب می شود لذا نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی از اهمیت بسزائی برخوردار است. از سوی دیگر شناخت ساختار اجتماعی و اقشار مختلف اجتماعی که وارد دانشگاه می شوند و نقشی که دانشگاه بر روی زنان دانشجو و فارغ التحصیل می گذارد از پیش شرطهای اساسی در توسعه منابع انسانی محسوب می گردد. در تجزیه و تحلیل آماری که صورت گرفت فرضیه اول و دوم تحقیق که در خصوص تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر روی امور فرهنگی زنان دانشجو و فارغ التحصیل بوده است تأیید گردید. این نتیجه با تحقیقات قبلی مطابقت دارد. یعنی دانشگاه آزاد اسلامی توانسته است نقش خود را در امور فرهنگی زنان ایفا نماید و طبق تحقیقی که سید محمد میرمحمدی (1378، ص 247) انجام داده بود به این نتیجه رسید که دانشگاه آزاد اسلامی در امر ترویج علم و فرهنگ در جامعه که یکی از عوامل اصلی در توسعه نیروی انسانی است موفق ارزیابی شده است و رابطه مثبت داشته است.

همچنین در تحقیقی که توسط نجفیان پور (1378، ص 252) انجام شده است به این نتیجه رسیده است که با توجه به این که دور بودن محل تحصیل از محل سکونت تضاد بین باورهای فرهنگی شهرهای کوچک نسبت به شهرهای بزرگ، می تواند به گونه ای موجبات نگرانی دانشجویان و خانواده ها را در بعد فرهنگی و اجتماعی ایجاد کند. دانشگاه آزاد اسلامی با تأسیس واحدهای دانشگاهی در شهرهای کوچک و محروم به حفظ ارزش ها، کمک شایانی کرده است.

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

همچنین در تحقیقی دیگر که توسط کرباسی (1377، ص 132) انجام شده است به این نتیجه رسید که دانشگاه آزاد اسلامی علاوه بر نقشی که در تامین نیروی انسانی متخصص جهت رشد و توسعه اقتصادی کشور ایفا نموده است با تأسیس این دانشگاه در اقصی نقاط کشور به پیوندهای عمیق اجتماعی و فرهنگی جامعه اسلامی نقش مهمی داشته است.

همچنین در تحقیقی که توسط کریمی و روحانی (1378، ص 169) انجام شده است به این نتیجه رسیدند که عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان یک مرکز آموزش عالی در جهت رشد و توسعه دستاوردهای فرهنگی، اجتماعی، علمی و فنی و نیروهای متخصص جامعه نقش بسزائی داشته است. بنابراین دانشگاه آزاد اسلامی را می توان در رده بزرگترین مراکز تولید دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی محسوب کرد.

یافته‌های حاصل در این تحقیق، یافته‌های مربوط به تحقیقی که توسط ولی زاده (1385، ص 151) انجام شد به این نتیجه رسید که دانشگاه اسلامی پیامدهای مثبت بر امور اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و فرهنگی زنان بخش فراهان داشته است را تایید می‌کند.

کتابنامه:

- اکرامی، محمود «الگوی رهبری آموزشی در دانشگاه‌های دولتی ایران» فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، شماره 29 سال 1382.
- باقری، شهلا، (1382)، «اشتغال زنان در ایران» تهران. انتشارات روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان.
- بامداد، شیدا، «ساختار اشتغال زنان و تغییرات آن در چهل سال گذشته و بررسی رابطه میزان های اشتغال زنان با عوامل اجتماعی، اقتصادی در شهرستان ایران» دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، سال 1376.
- بست، جان. (1371)، «روشهای تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری» ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگش طالقانی. تهران. انتشارات رشد.
- پقه، نورمحمد «بررسی خرده فرهنگ های طبقاتی و قشرهای مختلف در مناطق روستایی استان گلستان، استان گلستان: شورای پژوهش اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، فصلنامه پژوهشی، فرهنگی، اجتماعی، هنری، شماره 4- تابستان 1383.
- جاسبی، عبدالله، (1378)، سخنرانی اولین اجلاس بررسی عملکرد و خدمات دانشگاه آزاد اسلامی، 1378.
- دلاور، علی، (1376)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، انتشارات رشد.
- کتاب زنان، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان، سال ششم، شماره 21. پاییز 1382.
- کرباسی، منیژه، نقش دانشگاه آزاد اسلامی در جنبه های فرهنگی، اقتصادی، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، 1378
- کریمی، فرار و عباس روحانی، دانشگاه آزاد اسلامی به مثابه یک سرمایه ی فرهنگی برای کشور، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، 1378.

بررسی پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی بر...

- متینگ، مارلین و پاتریشیا داک، (1375)، هنر مدیریت و زنان، ترجمه مسعود خرسند. تهران. نشر آروین.

- محسنی، منوچهر، (1379)، بررسی آگاهی ها، نگرشها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران، دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور، سال 1379.

- موحد، خسرو، (1378)، جایگاه دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه ی کشور، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، 1378.

- میرمحمدی، سیدمحمد، نقش آموزش عالی در توسعه ی پایدار، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، 1378.

- نجفیان پور، بانودخت، دانشگاه آزاد اسلامی در بعد روانی- اجتماعی خانواده ها، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، 1378.

- دادهیر، ابوعلی، زن و آموزش عالی، تکوین هویتی نوین برای زنان آموزش عالی ایران، کتاب زنان، فصلنامه شورای فرهنگی، اجتماعی زنان، شماره 15، 1382.

- ولی زاد، زهرا، سنجش پیامدهای مثبت دانشگاه آزاد اسلامی بر امور، اقتصادی اجتماعی آموزشی و فرهنگی زنان بخش فراهان، مجموعه مقالات زنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر سال 1386.

- ویلیامز فولتن آدگوردون جی، آموزش عالی و برنامه ریزی نیروی انسانی، سازمان مدیریت برنامه و بودجه مرکز مدارک اجتماعی - اقتصادی، تهران 1374.

- همایون فرد، فاطمه (مقایسه ارزش های دختران و پسران نوجوان شهرستان سمنان، دانشکده مدیریت و برنامه ریزی وزارت آموزش و پرورش، 1373).

- Knapper, C.K. and. A. Cropley (2000) ((Lifelong Learning in Higher Education, Knapper London: Kogan Rage.

- Musgrave, A. (1984). The moral Values of Some Australian Adolescents. Journal of Sociolgy, 12. 2.

- Xiaozhou, x. (2001). ((the Role of the university in Lifelong Learning Perspectives From the Peoples Republic of China.